

Inovacijų plėtojimas lizingu

Juozas Bivainis

Profesorius socialinių mokslų daktaras
Vilniaus Gedimino technikos universitetas
Socialinės ekonomikos ir vadybos katedra
Saulėtekio al. 11, LT-2040 Vilnius, Lietuva
Tel. (370 2) 76 37 61

El. paštas: Juozas.Bivainis@vv.vtu.lt

Aurimas Tomas Staškevičius

Doktorantas
Vilniaus Gedimino technikos universitetas
Socialinės ekonomikos ir vadybos katedra
Saulėtekio al. 11, LT-2040 Vilnius, Lietuva
Tel. (370 2) 76 37 61

Straipsnyje analizuojami inovacijų plėtojimo lizingu teoriniai ir praktiniai aspektai: prielaidos, metodai ir priemonės. Nagrinėjami lizingo objektų ir lizingo įmonių inovatyvumo kiekybinio įvertinimo naudojant lygiatyros principus modeliai, atskleistos jų taikymo galimybės ir pranašumai.

Prasminiai žodžiai: lizingas, inovacija, modeliai, kiekybinis vertinimas

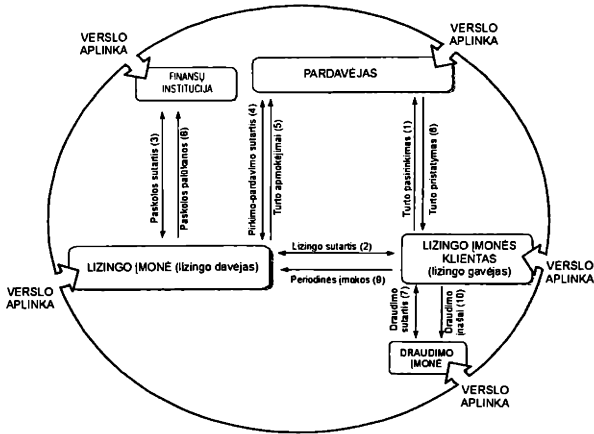
Lizingas, arba finansinė nuoma, – tai veikla, kai pagal sutartį vienas ūkio subjektas (lizingo davėjas) įsipareigoja įgyti nuosavybės teise iš trečiojo asmens kito ūkio subjekto (lizingo gavėjo) nurodytą daiktą ir perduoti jį lizingo gavėjui valdyti ir naudoti verslo tikslais už užmokesčių su sąlyga, kad, sumokėjęs visą lizingo sutartyje numatytą kainą, daiktas (lizingo objektas) pereis lizingo gavėjui nuosavybės teise [11]. Įprasto lizingo proceso dalyvės trys šalys: lizingo gavėjas, lizingo davėjas ir pardavėjas. Be jų dažnai dar dalyvauja finansų institucija, draudimo įmonė ir kiti subjektai, bet jų vaidmuo pasireiškia per santykius su pirmaisiais trimis pagrindiniais proceso dalyviais (1 pav.).

Lizingo objektas gali būti visi nesunaudojami kilnojamieji ir nekilnojamieji daiktai (išskyrus žemę ir gamtos išteklius) [4; 11; 21]. Toks potencialių lizingo objektų spektras palankus verslo plėtrai. Pats lizingas išplečia ūkio subjektų finansines galimybes ir tokiu būdu sudaro prielaidas jiems modernizuoti ir plėsti verslą, yra svarbus

reikškinys, inicijuojantis ir skatinantis investicijas, technologijų kaitą ir apskritai valstybės ekonomikos plėtrą.

Ekonomiškai išsivysčiusių šalių duomenys patvirtina, kad lizingas yra reikšmingas spartesnės technologijų kaitos ir plėtos veiksnys – daugelyje tokių šalių sudaro apie 30 proc. investicijų [6; 20; 21]. Lietuvoje dabar investicijos lizingo būdu nesiekia 5 proc. visų investicijų, o tai kelia nemažą susirūpinimą ir skatina ieškoti naujų lizingo veiklos plėtos būdų ir priemonių, kad ši veikla būtų visuomenei naudingesnė.

Lizingo įmonių, kaip ir kitų ūkio subjektų, verslo aplinką lemia daugybė išorės veiksnių, iš kurių pagal svarbą išskirtinos tokios jų grupės: šalies ekonominė politika, verslo teisinis reglamentavimas, steigėjo veiklos strategija, rinka ir kartu jos struktūra ir tam tikros kitos stabilumo ar mobilumo charakteristikos. Lizingo įmonę informatyviai apibūdina jos teikiamų paslaugų pobūdis ir mastas, o įmonės vidaus potencialą

1 pav. Tradicinė lizingo dalyvių santykių schema (skaitmenys žymi proceso operacijų eilę)

sąlygoja bendroji jos finansinė būklė, organizacinė valdymo struktūra, personalas, veiklos strategija, valdymo kultūra, kūrybinis kolektyvo narių aktyvumas ir daugybė kitų veiksnių ir netgi jų tam tikrų derinių. Pažymėtina tai, kad lizingo įmonių veikla ypač glaudžiai susieta su kitų ūkio subjektų veikla, čia partnerių finansinė būklė turi stiprų grįžtamąjį poveikį. Tai kelia reikalavimą lizingo įmonių vadovams suprasti ir mokėti kiek galima objektyviai įvertinti ne tik kredito santykių riziką, bet, ne mažiau svarbu, savo klientų, t. y. lizingo gavėjų, veiklos, ypač investicijų, kokybę. Investicijų kokybė, pirmiausia akcentuojant įsigyjamų technologijų naujumą, modernumą, kitais žodžiais, inovatyvumą, sąlygoja ne tik to ūkio subjekto (lizingo gavėjo) technologinį potencialą, bet ir formuoja technologinę šalies raidą, jos mokslinį ir ekonominį potencialą. Inovacijos daug lemia svarbiausių valstybės ekonomikos plėtros tikslų – spartesnio gyventojų gerovės didinimo, subalansuotos šalies plėtros – įgyvendinimą. Deja, praktika rodo, kad ne daž-

nai ūkio subjektai, ypač maži ir vidutiniai, pirmenybę teikia ne inovatyvumo požiūriu palankiausiems lizingo subjektams. Tokiu būdu lizingo įmonės šalies verslo subjektus aprūpina pigesnėmis, bet ne naujausiomis technologijomis, įrenginiais, aparatūra. Žinomos ir to priežastys – visą jų aibę apibendrintai galima sujungti į dvi grupes: informavimo aprūpinimo ir finansinių galimybių. Pažymėtina, kad čia vyrauja stiprus grįžtamasis ryšys – paminėtos grupės veiksniai formuoja situaciją, kuri savo ruožtu turi daug įtakos šių veiksnių charakteristikoms. Dėl nepakankamai perspektyvių lizingo sandorių nedidėja reikiamai ūkio subjektų tarptautinio konkurencingumo galimybės, o tai atsiliepia visos šalies ekonomikos plėtrai.

Šios, kaip ir kiekvienos problemos, galimi įvairūs sprendimo būdai. Yra valstybių, pirmenybę teikiančių administracinio ribojimo priemonėms, kitos bando spręsti kompleksiškesniu – kuria ir toliau modernizuoja inovacijų diegimo ūkyje ekonominių, informacinių ir administra-

cinių priemonių sistemas. Plėtoti šios krypties darbus, būtent tokį tikslą turėjo mūsų tyrimai, kuriais siekta suaktyvinti inovacijų diegimą šalies ūkyje, kryptingiau orientuojant lizingo įmonių veiklą.

Inovatyvaus lizingo aktyvinimas

Modernios technologijos, kurios technologijų kaitos metu keičia įprastas, dažniausiai moralškai ir fiziškai pasenusias technologijas, visada būna pagrįstos tam tikromis inovacijomis [16; 19; 22]. Minėta, kad dabar lizingo įmonių klientai lizingo objektus renkasi gana subjektyviai, be didesnės objektyvesnės kompleksinės ar netgi be ekonominės analizės, neretai pasikliaudami atsitiktine abejotino patikimumo informacija. Lizingo davėjai taip pat eina paprastesniu keliu – vykdydami savo klientų užsakymus lizingo sutarties objektą renka iš nurodyto pardavėjo (gamintojo ar tiekėjo). Tokiu būdu vienas iš gana realių rezervų verslo technologijoms modernizuoti panaudojamas menkai. Tyrimai rodo, kad iš svarbiausių priežasčių dažniausiai nurodoma tai, kad ūkio subjektai (lizingo gavėjai) stokoja lėšų visapusiškai patikimai informacijai apie potencialų lizingo objektą surinkti, jų rinkodaros tarnybos neturi pakankamo potencialo tokioms užduotims atlikti [21].

Dažnesnis inovatyvių modernių, žinoma, brangesnių technologijų įsigijimas ir panaudojimas gamybos ir paslaugų teikimo įmonėse suintensyvintų ūkio plėtrą. Tokie inovatyvaus lizingo sandoriai inicijuoti reikia, minėta, spręsti du uždavinius: informacinio aprūpinimo ir finansavimo. Pirmasis uždavinys – lizingo sandorių informacinio aprūpinimo tobulinimo, mūsų vertinimais, racionaliausiai gali būti išspręstas per lizingo įmones. Šių įmonių darbuotojai, tenkindami klientų užsakymus ir dirbdami su jų nurodytais gamintojais bei tiekėjais, sukaupe tam

tikrą informaciją, užmezgė įvairių kontaktų, įgijo patirties. Tiek sukaupta informacija, tiek turima patirtis gali būti neblogas startinis potencialas lizingo įmonių specializuotoms permanentiškai aktualizuojamoms duomenų bazėms formuoti. Tokiose duomenų bazėse informacija apie inovatyvias technologijas turėtų būti išskiriama pagal įvairiausias tradicinėms klientų paklausoms tenkinti reikalingus požymius, papildomai nurodant technologijų inovatyvumo lygmenį. Tokios duomenų bazės sudarytų informacines prielaidas lizingo įmonėms konsultuoti ūkio subjektus potencialių lizingo sutarties objektų įvairiais, iš jų ir inovatingumo klausimais. Tiek savo, tiek klientų reikmėms tenkinti būtų racionalu tokiose duomenų bazėse kaupti ir informaciją apie tam tikras tiekėjų charakteristikas, pavyzdžiui, sutarčių vykdymo patikimumo vertinimus, galimas atsiskaitymo schemas ir pan.

Duomenų bazių formavimas, palaikymas aktualios būsenos, klientų paklausos tenkinimas – gana imlūs sąnaudų darbai. Lizingo įmonės, kaip ir kiekvienas kitas verslo subjektas, skaičiuoja ir skaičiuos savo išlaidas ir jas toleruos ten ir tokio masto, kiek tai bus naudinga įmonei, jei ne šią dieną, tai bent matomojoje perspektyvoje. Valstybės ar jos institucijų keliamiems uždaviniams įgyvendinti, šiuo atveju inovacijoms plėtoti lizingu, lizingo įmonės leis tik tokias išlaidas, kurios galės atsipirkti. Todėl valstybė, vienu iš prioritetinių uždavinių deklaruojanti inovacijų plėtrą, turi pasiryžti šio tikslo siekimą remti ir finans išskai. Ieškant konkrečių tokios finansinės paramos formų, derėtų atsižvelgti į du gana svarbius aspektus.

Pirma, teikiant finansinę paramą būtina išlaikyti tam tikrus objektyvumo principus. Tai bene paprasčiausiai ir kartu logiškai pagrįsta būtų padaryti griežtai laikantis nustatytų valstybės pagalbos ūkio subjektams reikalavimų [10].

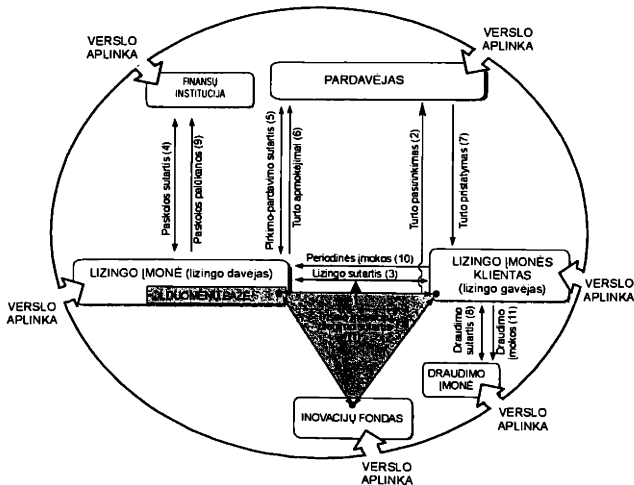
Antra, įvairiais požiūriais būtų prasminga tokią paramą kartu su valstybės lėšomis panau-

doti ir kitų šaltinių, būtent privataus sektoriaus, lėšas. Verslo subjektų lėšų kooperavimo šioms tikslams formos galėtų būti įvairios, iš jų ir per jų asocijuotas institucijas. Galimos lėšų kaupimo organizacinės formos yra svarstytos ir aptartos įvairiuose renginiuose ir tam tikrose institucijoje ir dabar rutuliojasi priimtiniausia galutinė forma – inovacijų fondas [19]. Suprantama, inovacijų plėtra lizingu būtų tik viena iš šio fondo paramos kryptių. Vis dėlto finansinės paramos teikimas turėtų būti griežtai reglamentuotas, iš anksto apbruojant sprendimų parengimo ir priėmimo (paramai suteikti) algoritmus, kurie užtikrintų tarp daugybės kitų dalykų ir du būtinausius reikalavimus: paramos kryptingumą ir teikimo objektyvumą. Praktika rodo, kad tokiuose algoritmuose šalia formalizuotų procedūrų tikslinga pasitelkti ekspertus, jų vertinimais, išvadomis grįsti priimamus sprendimus. Ir čia subjektyvumui sumažinti ekspertų nuomonių (vertinimų, išvadų) panaudojimas pri-

imant sprendimus turėtų būti kiek galima formalizuotas, kriterijai turi būti aiškūs ir vieši.

Igyvendinant siūlomą inovacijų diegimo lizingu plėtos modelį, lizingo įmonių, jų klientų ir inovacijų fondo santykiams reguliuoti geriausiai tiktų trišalės sutartys (2 pav.). Pagal tokias sutartis lizingo įmonės, bendraudamos su potencialiais lizingo gavėjais, atliktų kryptingą informacinę paiešką ir alternatyvių lizingo objektų kompleksinius vertinimus. Kartu šios sutartys būtų pagrindas skirti finansinę paramą inovacijų fondui.

Funkcionuojant siūlomam modeliui, lizingo įmonėse pamažu formuotųsi specializuotas, vis labiau kvalifikuotas potencialas, disponuojantis turtinga, tos įmonės veiklos specializaciją atitinkančia duomenų baze, kuri, be abejo, būtų panaudota ir gauti papildomų pajamų. Tai galėtų būti lizingo gavėjų konsultacijos lizingo objektą eksploatuojant, inovacijų įmonėse tikslin- gumui įvertinti ir pan.

2 pav. Modifikuota inovatyvaus lizingo dalyvių santykių schema (skaitmenys žymi proceso operacijų eilę)

Lizingo objektų inovatyvumo įvertinimas

Vienas iš svarbiausių sukurtų ir ūkyje diegiamų inovacijų požymių yra jų naujumas [16, 19, 22]. Įdiegtos, adaptuotos, nežymiu naujumu pasižymintios technologijos ar įrenginiai nedaug padidina ūkio subjekto vertę, konkurencines jo galimybes. Pastebėtina, kad dažnai tokie nežymūs technologiniai patobulinimai suteikia tik trumpalaikį pranašumą [19]: verslo subjektai iš esmės atnaujindami savo technologijas labai greitai savo vertę ir konkurenciniu potencialu pralenkia nežymias inovacijas adaptuojančias įmones. Žinoma, negalima paneigti, kad dažniausiai nežymios inovacijos ir jų pagrindu sukurtos technologijos būna gerokai pigesnės ir tai yra vienas iš pagrindinių kriterijų įsigyti tokias technologijas.

Kuo pasirinktos adaptuoti modernios inovatyvios technologijos naujesnės, tuo adaptuojančiai įmonei jos leidžia aukščiau pakilti, atsiplėšti konkurencinėje kovoje nuo konkurentų. Savaiame suprantama, labiau atsiplėšusi įmonė yra sunkiau pavejama, jos produkcija ilgesnį laiką pirmauja rinkoje ar jos segmente. Nors inovatyvios modernios technologijos brangios, bet tokios investicijos leidžia įmonei per ilgesnį pirmavimo rinkoje laikotarpį gauti gerokai didesnę pelną ir visapusiškai pagerinti savo padėtį, pradedant įvaizdžiu ir baigiant ekonominiais rodikliais.

Taigi įgyvendinant aptariamą inovacijų diegimo aktyvinimo modelį, praktika diktuoja būtinybę įvertinti potencialių lizingo objektų inovatyvumą, nustatyti šio požymio ir kainos santykinių rodiklių reikšmes. Dažniausiai būtent šių rodiklių reikšmės lemia lizingo objekto patrauklumą.

Šiuolaikinė ekonomika ir vadyba naudoja daug ir įvairių ūkinės veiklos testavimo, diagnozavimo, vertinimo būdų ir metodų [3; 5; 8; 9; 12]. Pastaruoju metu vis plačiau ir įvairesnėse srityse taikomi lygiatyros (*benchmarking*) principai. Žinomi pavyzdžiai, kai lygiatyra sėkmingai naudojama ūkio subjektų vertei nustatyti, be

to, tiek horizontaliojoje, tiek vertikaliojoje lyginamojoje analizėje [1; 2; 13; 18].

Lygiatyros principai, kaip ūkio subjektų veiklos kokybės įvertinimas lyginant su pasirinktu etalonu, sėkmingai naudojami vertei ranguoti įvairiais pjūviais, pavyzdžiui, ūkio sektorius, regiono, šalies ir kt. Pagal tai, kokių objektų ir kokiais pjūviais lyginami vertinimai, įprasta skirti konkuruojančių produktų, konkuruojančių įmonių, ūkio subjektų veiklos principų, įmonių veiklos strategijų, tarptautinių bendrijų ekonomikos lygiatyros atmainas. Vis dėlto visoms atmainoms bendra tai, kad sėkmingai lygiatyros principus panaudoti būtini kiekybiniai vertinimai, vertinamus požymius būtina išreikšti kiekybiniais parametrais.

Mūsų tyrimai parodė, kad lizingo veikloje lygiatyros principai gali būti sėkmingai taikomi lizingo sutarčių, lizingo įmonių veiklos, lizingo įmonių strategijų palyginimams. Pastaruoju metu lygiatyros principus pavyko sėkmingai panaudoti ir lizingo objektų inovatyvumui įvertinti. Visais minėtais atvejais naudojant lygiatyros principus galima gerokai padidinti atitinkamų objektų inovatyvumo kiekybinio įvertinimo pagrįstumą. Inovatyvumui įvertinti siūlome naudoti mūsų eksperimentais patikrintą inovatyvumo koeficientų modelį, kurio esmė išreiškia integruotas lizingo objektų (lizingo sutarčių) arba lizingo įmonių veiklos inovatyvumo įvertinimas. Konkrečiau inovatyvumo koeficiento (K) turinį atskleidžia tokia formalizuota jo išraiška:

$$K = \frac{\sum (K_j \cdot \eta_j)}{n},$$

čia j – objektų inovatyvumo lygmens požymis ($j = 1, 2, \dots, n$);

n – išskirtų inovatyvumo lygmenų skaičius;

η_j – inovatyvumo lygmens reikšmingumo santykinė reikšmė;

K_j – j -ojo lygmens objektų inovatyvumo koeficientas (dalinis inovatyvumo koeficientas).

Dalinio inovatyvumo koeficiento išraiška tokia:

$$K_j = \frac{\sum_i (V_{ji} \cdot I_{ji})}{\sum_i V_{ji}};$$

čia: i – lizingo objekto (sutarties) požymis ($i = 1, 2, \dots, m$);

V – lizingo objekto (sutarties) mastas pinigine išraiška;

l – lizingo objekto (sutarties) inovatyvumo santykinė reikšmė vieneto dalimis.

Tokių vertinimų pagrįstumą iš esmės lemia du pagrindiniai dalykai: pirma, lizingo objektų aiškus suskirstymas į lygmenis, kitais žodžiais, galimų inovatyvumo ribų suskirstymas į intervalus, kurių kiekvienas išreiškia skirtingą inovatyvumo lygmenį; antra, kiekvieno lizingo objekto (sutarties) inovatyvumo santykinės reikšmės nustatymas.

Inovatyvumo lygmenims išskirti specialūs reikalavimai nekeliama, kiekvienam atveju galima nemaža pasirinkimo laisvė (nuo varianto be suskirstymo į lygmenis iki išskiriamų lygmenų susiejimo su nagrinėjamos įmonės specifika). Perspektyvumo, ypač duomenų palyginamumo platesniu mastu bei rodiklių panaudojimo suvestiniams vertinimams galimybių požiūriu, išskiriant objektų inovatyvumo lygmenis tikslinga juos sieti su tradiciniais, praktikoje įvairiems tikslams dažniau vartojamais inovatyvumo lygmenimis: modifikacijos (nežymus inovatyvumas), naujovės (vidutinis inovatyvumas), esminės naujovės (didelis inovatyvumas). Paprastumo, operatyvumo dėlei atsisakant skirstymo į lygmenis, vertinimų palengvinimo sąnaudų ekonomija gali prarasti prasmę dėl ribotų tolesnio vertinimo rezultatų panaudojimo galimybių, poreikio atlikti tikslinimus ir pan.

Lizingo objektų (sutarčių) inovatyvumo santykinėms reikšmėms nustatyti mes naudojame mūsų parengtą euristinį algoritmą, pagrįstą

lygiatyros principais. Eksperimento metu atlikti alternatyvūs vertinimai leidžia padaryti kai kuriuos apibendrinimus.

Pirmas keblus dalykas yra nustatyti objektų požymius (savybes), kurie kiek galima adekvačiau išreikštų objekto inovatyvumo laipsnį. Klaidų, atsitiktinumų gali padėti išvengti tik visapusiška gili atitinkamo tipo objektų analizė ir kvalifikuotai atlikti ekspertiniai vertinimai.

Antras, ne mažiau sudėtingas ir problemiškas etapas – užtikrinti pirmu etapu išskirtų požymių palyginamumą. Palyginamumo suaktyvinimas supaprastina integruotų santykinų inovatyvumo reikšmių nustatymą ir, atvirkščiai, vartojant santykiškai daug iš esmės sunkiai palyginamų požymių išprovokuojama būtinybė vėlesniu etapu naudoti sudėtingus metodus, iš jų – daugiakriterinio vertinimo.

Trečias atsakingas dalykas – parengti lyginimo etalonus (lygiatyros terminija – lygius). Šį žingsnį apunkina nuolatinė sparti mokslo ir technikos pažanga, dinamiška visose gyvenimo srityse ir ypač tose, kurios priskiriamos greitai besikeičiančios technikos ir technologijos sritims.

Apskritai dabartiniai apibendrinimai vertinimi tik kaip preliminarūs, nes gauti pagal labai ribotus, nepakankamai generalinę visumą parodančius tyrimų rezultatus. Juos taikant platesniu spektru, bus aprėpti įvairesni aspektai, patikrintos retesnės specifinės situacijos, o sukaupta didesnė patirtis leis parengti konkretesnes rekomendacijas ir formalizuoti sudėtingus vertinimo procesus.

Išvados

1. Lizingo įmonių veiklos analizė rodo, kad tradicinė lizingo veikla, nors ir yra pažangi, plečianti ūkio subjektų finansavimo galimybes, tačiau daro nepakankamą įtaką inovacijoms aktyvinti. Neretai lizingo sandoriuose pirmenybė

teikiama pigesnėms, o ne naujausioms technologijoms, dėl to nevisiškai išnaudojamos lizingo galimybės didinti konkurencines ūkio subjektų galimybes, spartinti šalies ekonomikos plėtrą.

2. Nustatytos nepakankamai inovatyvaus lizingo dominavimo priežastys, iš jų svarbiausios šiuolaikinio modernaus tikslinio informacinio aprūpinimo stoka ir ūkio subjektų ribotos finansinės galimybės.

3. Siūlomas inovacijų diegimo ūkyje lizingu aktyvinių ekonominių, informacinių ir metodologinių priemonių kompleksas. Suformuoti svarbiausi reikiamos duomenų bazės formavimo ir aktualizavimo principai, pasiūlytas lėšų kooperavimo ir finansinės paramos modelis, jų įgyvendinimas sudarytų prielaidas inovatyvaus lizingo plėtrai.

4. Įgyvendinant siūlomą inovacijų diegimo aktyvinimo modelį, lemiantį priimamų sprendimų pagrįstumą, potencialių lizingo objektų inovatyvumui įvertinti pasiūlyta taikyti integruotų inovatyvumo koeficientų modelį. Lizingo objektų (sutarčių) inovatyvumo santykinėms reikšmėms nustatyti parengtas euristinis algoritmas, pagrįstas lygiatyros principais. Aptartos šio algoritmo taikymo procedūros, problemišiausi algoritmo etapai.

5. Atlikti tyrimai ir siūlomo modelio eksperimentinio taikymo patirtis leido patikrinti modelio praktinį priimtumą, išaiškinti tobulintinus blokus. Pagal šiuos rezultatus parengtos tolesnio inovacijų diegimo ūkyje lizingo aktyvinimo priemonių komplekso plėtros rekomendacijos.

LITERATŪRA

1. Аренков И. А. Формирование и принятие маркетинговых решений на принципах бенчмаркинга. Автореферат диссертации доктора экономических наук. Санкт-Петербург: Санкт-Петербургский государственный университет экономики и финансов, 1999. 34 p.

2. Benchmarking Facts, A European Perspective / Ed. by R. Keegan. Dublin, 1998.

3. Bivainis J., Griškevičius A., Jakštas V. Investicinių projektų vertinimas. Vilnius: LII, 1997. 40 p.

4. Bivainis J., Staškevičius A. T. Lizingas Lietuvoje // Verslas, vadyba ir studijos 2000. Šeštosios konferencijos, įvykusios Vilniuje 2000 m. lapkričio 29–30 d., medžiaga. Vilnius: Technika, 2001. P. 40–43.

5. Bivainis J. Marketingas statyboje. Vilnius: Academia, 1994. 176 p.

6. Dainauskienė I. Lizingas. Vilnius: LII, 1997. 57 p.

7. Газман В. Лизинг. Москва: Фонд правовой культуры, 1997. 416 p.

8. Ginevičius R. Įmonių veiklos diversifikacija. Vilnius: Technika, 1998. 152 p.

9. Ginevičius R. Statybos įmonių veiklos diversifikavimas ir jo kiekybinis įvertinimas // Ūkio technologinis ir ekonominis vystymas. T. 10. Rinkos ekonomikos kūrimo Lietuvoje aspektai. Vilnius: Technika, 1995. P. 34–39.

10. Lietuvos Respublikos valstybės pagalbos ūkio subjektams kontrolės įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 45-1292.

11. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 74-2262.

12. Marčinskas A., Galinienė B. Turto vertinimo sistemos Lietuvoje plėtros koncepcija // Ekonomika. 1999, Nr. 47, p. 76–83.

13. Mendes A. S. Benchmarking, Introduction and Main Principles Applied to Company Benchmarking, European Commission, DGIII – Industry, 1998. 68 p.

14. Miečinskas A. Inovacijų aktyvinimo priemonių taikymas įmonių ekonominei plėtrai // Ekonomika. 2001, Nr. 53, p. 52–62.

15. Oakland J. S. Benchmarking, Total Quality Management, L., Low Priced British Books, 1989, p. 181–183.

16. Reinotas P., Staškevičius A. Inovaciniai projektai ir jų ypatumai // Ūkio technologinis ir ekonominis vystymas. T. 12, Lietuvos ekonominiai ir socialiniai pažangos aspektai. Vilnius: Technika, 1996. P. 73–76.

17. Ruchovienė D. Alternatyvios įmonės veiklos finansavimo rūšys – lizingas ir faktoringas // Lietuvos aukštųjų mokyklų vadybos jaunųjų mokslininkų konferencijos darbai. Kaunas: VDU, 1997–1998. P. 34–36.

18. Sladkevičienė G. Lygio žymėjimas nuolatinio tobulėjimo procese // Verslas, vadyba ir studijos '97. Respublikinės konferencijos, įvykusios Vilniuje 1997 m. spalio 29–30 d., medžiaga. Vilnius: Technika, 1998. P. 263–267.

19. Staškevičius A. Inovaciniai procesai ir technologijų kaita // Antrosios Lietuvos jaunųjų mokslininkų konferencijos „Lietuva be mokslo – Lietuva be ateities“, įvykusios Vilniuje 1999 m. spalio 12 d., medžiaga. Plenarinis posėdis. Vilnius: Technika, 2000. P. 63–69.

20. Staškevičius A. T. Išperkamoji nuoma ir jos ypatumai // Verslas, vadyba ir studijos '98. Konferencijos, įvy-

kusios Vilniuje 1998 m. lapkričio 11–13 d., medžiaga. T. 2. Vilnius: Technika, 1999. P. 195–197.

21. Staškevičius A. T. Lizingo plėtra Lietuvoje // Pirmosios respublikinės jaunųjų mokslininkų konferencijos „Lietuva be mokslo – Lietuva be ateities“, įvykusios Vilniuje 1998 m. rugsėjo 30 – spalio 2 d., medžiaga. T. 3. Humanitariniai ir socialiniai mokslai. Vilnius: Technika, 1998. P. 64–69.

22. Valentinavičius S. Inovacinės politikos įtaka pramonės konkurencingumui // Ekonomika. 1999, Nr. 49, p. 182–192.

SPREADING THE INNOVATIONS ON THE BASIS OF LEASING

Juozas Bivainis, Anrimas Tomas Staškevičius

Summary

Leasing or financial rent is an operation when one subject engaged in economic activities (provider of a leasing object) is committed by the contract to acquire from the third person a legal right for the property specified by another subject (recipient of a leasing object) with the aim to transfer it to the recipient to own and use it in his/her business for the specified rent under the condition that the property (a leasing object) will be purchased by a recipient when he/she repays its cost fixed in a leasing contract. Commonly, leasing operation involves three parties: a recipient, a provider of a leasing object and a seller. In addition, some other subjects, e.g. financial and insurance companies, etc. may be involved but their participation is closely connected with the main three parties mentioned above.

Modern technologies substituting the obsolescent techniques are always based on innovations. It should be noted that now the clients of leasing companies often choose the objects for leasing rather subjectively not having analyzed them from various perspectives but basing themselves on doubtful information.

Modern economics and management have at their disposal a number of various tests as well as evaluation and diagnostic methods for assessing the economic activities. Recently, benchmarking approach has been widely used in different areas.

To realize the suggested model of utilizing the innovations based on leasing principle the contract in-

volving three parties, e.g. leasing companies, their clients and innovation foundations, might be most effective. Based on the above contracts, leasing companies, maintaining the links with potential clients could find and store the relevant data as well as assessing the alternative leasing objects from various perspectives. In addition, such contracts may be considered as the basis for obtaining the financial aid from the innovations funds.

A set of economic, informational and methodological devices have been developed to ensure more wider utilization of innovations based on leasing practice in the economy of the country. The main principles of data base formation and application as well as the financing of the model realization have been determined. Methods and techniques for qualitative evaluation of the innovative character of the potential leasing objects (contracts) have been established based on benchmarking approach.

A model of the integrated coefficients to assess the innovative character of the potential leasing objects, which is one of the major problems in realizing the suggested approach to spreading the innovations, has been proposed. An heuristic algorithm based on benchmarking principle has been developed for determining the relative values of the innovative character of leasing objects (contracts). Most problematic steps and application procedures of the algorithm have also been discussed.

Įteikta 2001 m. rugsėjo mėn.